

VALGOBSERVATION MED FORHINDRINGER I AFGHANISTAN

Arbejdsvilkårene var ekstremt vanskelige for de 30 langtidsobservatører fra EU i Afghanistan. Grete Bille var den eneste dansker og nedfældede sine indtryk i dagene efter valget, inden resultatet var klart.

Tekst og foto: Grete Bille

I de første officielle reaktioner på valget i Afghanistan den 20. august blev valget hilst som en sejr over de kræfter, der med vold og trusler ønskede at forhindre det afghanske folk i at afgøre deres egen fremtid, og erklæringerne hylder både de afghanere, der mødte frem for at stemme, og de myndigheder, der trods massive udfordringer formåede at gennemføre valget.

I skrivende stund afventer vi med spænding resultatet – og hvad det vil udløse. For selv om valget blev gennemført, er den politiske scene i Afghanistan stadig præget af mangel på konsensus og vilje til magtdeling, af korrupsion og hurtigt skiftende alliancer snarere end af demokrati. En valgsejr kan være dyrekøbt, og “betalingen” svær at levere. Stemmeafgivningen er i høj grad baseret på klanloyalitet, og der er meget kort afstand til væbnet konflikt.

Hvordan har det så været at være langtidsobservatør i den afghanske virkelighed? Med få ord: anderledes, spændende og intenst.

Positivt møde med afghanerne

Da jeg sagde ja til at tage til Afghanistan som langtidsobservatør, var jeg forberedt på, at jeg ville opleve frustrationer over at blive “groundet” pga. de omfattende sikkerhedsforanstaltninger. Men frustrationerne blev langt, langt overskygget af glæden over interaktionen med afghanerne, både med vores kontaktpersoner, vores egne lokalansatte og alle de andre, vi mødte. Kontakten var præget af en ligefremhed, åbenhed, gensidig respekt og beredvillighed til samarbejde, som langt oversteg, hvad jeg har mødt i andre missioner. Det er dette møde med afghanerne, der vil lyse op i min erindring.

Jeg blev sendt til det nordøstlige Afghanistan og dækkede sammen med min teampartner, irske Donal, provinserne Kunduz og Badakhshan. Vores base var i regionshovedstaden Kunduz, og den delte vi med et andet team, der dækkede de to andre provinser i regionen, og med vores forbindelsesofficer, der stod for logistikken og kontakten til sikkerhedsmyndigheder og til UNOPS, FN's Kontor til Projektstyring, der havde ansvaret for den praktiske del af missionen.

Begge provinser er etnisk blandede med overvægt af tadjikker, men Kunduz har også pashtunske områder, der giver ly for antiregeringselementer. I begge provinser kontrollerer lokale klanledere og tidligere mujaheddin-krigsherrer de største områder. I Kunduz er de i opposition til regeringen,

mens de i Badakhshan i højere grad bakker op om systemet og valget.

Systemet med en forbindelsesofficer befriede os for en masse logistik. Omvendt fratog det os også en hel del af vores selvstændighed at skulle indgå i en “hub”. Det kan være en udfordring at mønstre den nødvendige fleksibilitet, når man skal dele transportmidler og arbejde efter FN-regler og –procedurer, både hvad angår sikkerhed og administration. Det giver, for at sige det mildt, ikke optimale vilkår for valgobservation, og det var svært og kostede en del frustrationer at sikre den nødvendige operationalitet.

Bundet til kontoret

I Kunduz havde vi indtil en uge før valget kun to armerede landcruisere – såkaldte B6'ere – til deling, og reglerne sagde, at al transport skulle foregå i B6'ere, og at ture uden for byen skulle foregå i konvoj af mindst to køretøjer. Dertil kom, at der – afhængigt af sikkerhedssituationen på dagen og målet for turen – skulle arrangeres politieskorte. Så når vores kolleger var ude i deres provinser, var vi bundet til kontoret uden mulighed for at lave det sædvanlige arbejde med at opsøge lokale kontakter og kilder. Vi måtte så udvikle andre metoder og benytte os af anden- og tredjehåndsinformationer. Det var guld værd for os, at vi fik en tolk, der havde arbejdet for valgobservationsmissionen i 2005 og siden har været engageret i organisationen Free & Fair Election Foundation for Afghanistan. Også FN's Afghanistan-Missions og UNDP's kontakter var vigtige for vores informationsindsamling. >

Endelig uden for basen! Grete Bille og hendes kolleger på en af de sjældne udflygter ud i landet.

Men manglen på bevægelsesfrihed var en svær udfordring. Som valgobservatør er man meget afhængig af de kontakter, man får ved at bevæge sig rundt i lokalmiljøerne. Det var vi afskåret fra, ligesom vi ikke kunne gå ud at spise og købe småforbrugsvarer, når og hvor vi ville. Til hverdag spiste vi ved skrivebordet det, som chauffører og forbindelsesofficeren skaffede fra basaren.

Sikkerhedssituationen i Kunduz havde fra april-maj udviklet sig negativt, og området blev opklassificeret fra lavrisiko- til middelrisiko-område. I ugen op til valget blev situationen yderligere forværret, og i hele perioden var det kun muligt at besøge ét, Ali-Abad, ud af de i alt seks distrikter i Kunduz-provinsen uden for Kunduz by. Det lykkedes to gange, men var ikke muligt på valgdagen.

Turene ud var højdepunkterne på missionen. Torsdag i ugen før valget havde vi fået clearance til at tage til Ali-Abad og skulle tidligt af sted, fordi torsdag er den lokale "lørdag", så mange kontorer kun er åbne om formiddagen. På turen mødte vi alle i distriktsadministrationen og fik

mange vigtige informationer. Det var dog svært at krydstjekke informationerne. Sådan er det generelt, men i udpræget grad her. Vi havde vores forbindelsesofficer Raja med os, og turens højdepunkt var et stop i "hovedgaden" med te i det lokale tehus og kontakt til de lokale.

Specielt de to gange, vi kom ud i vores anden provins, Badakhshan, var oaser! Badakhshan er stadig lavrisiko-område, og her kunne vi færdes mere frit. Et særligt højdepunkt var, da vi fik lov til at deltage i det ugentlige koordinationsmøde arrangeret af FN's Afghanistanmission med alle aktører i valget. Her var en kandidat til provinsrådet, kampagnekoordinatører for præsidentkandidater, menneskerettigheds- og observatørorganisationer, repræsentanter for valgkommission og klagenævn. Her kunne vi observere aktørerne og diskutere ting, som for få år siden ville have været afgjort med våben.

Trist valgdag, men ...

Desværre kunne vi heller ikke på valgdagen observere i Badakhshan, som blev dækket af observatører fra de udenlandske ambas-

sader i Afghanistan. Vi måtte blive i Kunduz, hvor situationen i ugen før valget var spidset til, idet lokale klanledere satte alt ind på at vise, at regeringen ikke havde kontrol over området, og i Kunduz kunne det se ud, som om det var disse negative kræfter, der sejrede. Mange valgsteder kunne slet ikke åbne, og andre steder var vælgerne skræmt fra at møde op. Atter andre steder blev vejene blokeret af væbnede grupper, der forhindrede vælgerne i at nå frem til valgstederne, og Kunduz by blev fra dagen før valget ramt af granater. Da to valgsteder blev ramt tidligt på formiddagen på valgdagen, blev alle internationale valgobservatører kaldt tilbage. Vi nåede at besøge tre valgsteder, før vi måtte trække os tilbage til basen, og også dagen efter valget fortsatte kampene, så vi måtte igen ty til telefonobservationsmetoden.

Alligevel er det ikke vanskelighederne, men mødet med afghanerne og deres stærke vilje til forandring, der står skarpt i min erindring, og jeg tilslutter mig lykønsningen til det afghanske folk med det skridt i retning af demokratisk udvikling, valget trods alt blev. ■

IHB-DATABASEN: SLANK OG VELTRIMMET

Udenrigsministeriet har længe haft en mistanke om, at der var for mange passive medlemmer af IHB-databasen, men der har ikke været ressourcer til at få ryddet op. Det har NIRAS nu gjort i et tæt samarbejde med Web-Ware og Jesper Vorndran Jensen, der er konsulent for databasen.

Samtlige knap 400 i databasen fik tilsendt en e-mail med besked om, at de medlemmer, der ikke havde opdateret deres profil i databasen siden midten af 2007,

skulle gøre det. Ellers røg de ud. Dog blev der sendt to rykkere, den sidste personlig, inden folk blev slettet.

Og mistanken om mange passive medlemmer blev bekræftet: Fra adskillige kom der besked tilbage om, at e-mail-adressen ikke længere var i brug, og andre undlod at opdatere deres profil, inden fristen udløb. Alt i alt er databasen lettet for 51 profiler, der reelt ikke står til rådighed, og det er en stor lettelse, at NIRAS i fremtiden ikke længere skal spille tid med at henvende sig forgæves til dem.

Samtidig fortsætter rekrutteringen af nye, egnede medlemmer. ■

FAKTA OM IHB-DATABASEN

Antal medlemmer.....	384
Kvinder/mænd	104/280

Siden sept. 2008:

Rykket til passiv-liste	51
Rekrutteret	63
Afventer interview	32

IHB OG NIRAS FAKTA SIDEN SEPT. 2008

Indstillede til missioner.....	130
Udsendt til missioner	109
E-mails fra IHB'ere til NIRAS.....	2.450
Klik på NIRAS's IHB-hjemmeside*	2.290

* siden 1. januar 2008

FRA ANNA CECILIE OG KAREN OG TINNA OG ...

Et år er gået, siden NIRAS overtog administrationen af IHB, og efter en hektisk start har firmaets talstærke kvindehold fået godt styr på opgaven.

Af Jesper Heldgaard

“Alle sømænd er glade for pi’r,” sang Otto Brandenburg i sin tid med smægtende røst, og den gamle slagters kendte omkvæd med den lange remse af pigenavne går uvægerligt i gang på den indre gramfon, når man modtager en e-mail fra NIRAS’s IHB-team: Anna Cecilie, Karen, Tinna, Pia og Gitte. Fem kvinder. Og så er der endda fire NIRAS-folk mere involveret i IHB-arbejdet: tre kvinder, Lise, Anne-Kirstine og Anne. Og så en enkelt mand, Johan. Men her hører ligheden mellem NIRAS-teamet og Otto Brandenburg og hans sang i øvrigt op.

Karen Soboleosky er IHB-projektleder hos NIRAS, og IHBnyt har sat hende og Udenrigsministeriets IHB-ansvarlige, Hanne Elmelund Gam, stævne i NIRAS’s moderne lokaler i Ørestaden – centralt placeret midtvejs mellem Udenrigsministeriet og Københavns Lufthavn – for at høre, hvordan det første år med udliciteringen er forløbet.

At stort set hele NIRAS-holdet består af kvinder er ifølge Karen Soboleosky tilfældigt, men det er ikke nogen tilfældighed, at holdet er så stort:

“Opgaven kunne – målt på de timer, vi får honorar for – klares af to personer på fuld tid. Men vi valgte bevidst fra starten at lade flere arbejde med IHB på deltid. Det giver en større fleksibilitet, og vi kan have flere forskellige kompetencer repræsenteret på vores hold.

Og det har vist sig at fungere godt,” konkluderer Karen Soboleosky.

Og Hanne Elmelund Gam er enig:

“Naturligvis har der været indkøringsproblemer, men startvanskelighederne er ved at være klaret. Det har på mange måder været en fordel at have friske øjne til at se på vores faste procedurer, og NIRAS har vist sig i stand til at finde frem til de rigtige profiler til de mange forskelligartede opgaver på den korte tid, der ofte er til rådighed,” siger Hanne Elmelund Gam.

Skeptiske IHB’ere

Karen Soboleosky mærkede i starten en betydelig skepsis fra mange IHB’ere over for udliciteringen af IHB-administrationen:

“Vi fik ufatteligt mange henvendelser med alle mulige spørgsmål. Det var lidt, som om vi lige skulle testes. Da vi f.eks. sendte en e-mail ud om, at vi indførte telefontid for generelle henvendelser fra IHB’ere fra kl. 10 til 11 alle hverdage, fik vi en storm af henvendelser, selv om vi understregede, at man altid kan kontakte os i akutte situationer. Men vi var nødt til at begrænse telefontiden for at systematisere arbejdet og få tid til alle de øvrige ting.”

I dag er de kritiske henvendelser blevet langt færre, og Karen Soboleosky oplever nu næsten udelukkende positive relationer til IHB’erne, hvoraf mange har besøgt NIRAS i Ørestaden, fordi rekrutteringssamtaler og de fleste briefinger før og efter missioner nu er flyttet fra Udenrigsministeriet ud til NIRAS i Ørestaden. Men der er også IHB’ere, der “bare lige kigger ind”.

Karen Soboleosky fornemmer også en øget, gensidig respekt, fordi flere IHB’ere har oplevet, at NIRAS råder over kompetencer, IHB’erne kan nyde godt af:

“Vi har f.eks. hjulpet en del IHB’ere med at skrive et bedre CV og bedre ansøgninger. Det er jo et område, hvor vi har stor erfaring, og vi har også en interesse i, at “vores IHB’ere” bliver udvalgt til de internationale opgaver og giver derfor gerne en hjælpende hånd.”

Den evige UM-rotation

Selv om det overordnede ansvar for IHB stadig ligger hos ét kontor i Udenrigsministeriet,

er det mange forskellige partnere, NIRAS skal forholde sig til: EU, OSCE, Udenrigsministeriet osv. Bedre bliver det ikke af, at der ofte skal mange forskellige UM-partnere ind over hver enkelt mission, fordi Udenrigsministeriet har mange forskellige kontorer, ambassader i de lande, missionerne sendes til, i Bruxelles osv.

Udenrigsministeriets rotationsprincip med skifte på de fleste poster hvert tredje år – og hvert år i konfliktområder som Afghanistan – gør absolut heller ikke IHB-administrationen nemmere.

Det er en af årsagerne til, at NIRAS har brugt væsentligt flere timer på opgaven end forudset. Alligevel hænger økonomien sammen for NIRAS med en ramme på 3,3 mio. kr. for de to første år frem til april 2010. Men kun fordi de første måneder var mere rolige end forventet, så NIRAS vil være i stand til at levere 24 måneders arbejde på 20 måneder.

“På grund af de mange praktiske udfordringer ved selve overdragelsen overtog vi først administrationen fra september 2008 og ikke som planlagt fra april. Men kontrakten giver mulighed for at justere timetallet, så vi bliver honoreret for alle de timer, vi leverer, op til en ramme, der svarer til det, der var forudsat for de fulde to år. Det bliver også nødvendigt at justere og tilpasse timeforbruget, hvis kontrakten forlænges frem til april 2012,” siger Karen Soboleosky.

“Og vi vil meget gerne forlænge, for vi har meget, vi gerne vil nå endnu: forbedre vores IHB-hjemmeside og databasen, så den bliver et bedre værktøj for vores arbejde, gøre IHB mere synlig både for IHB’ere og for den brede offentlighed og ikke mindst fortsætte med at få så mange IHB’ere som muligt placeret i nogle interessante stillinger i internationale missioner, hvor den danske indsats kan være afgørende.”

Om NIRAS får forlænget kontrakten, sådan som den giver mulighed for, afgøres først i starten af 2010. Men Hanne Elmelund Gam ser gerne en forlængelse: Dels fordi det går bedre og bedre, dels fordi det er et kæmpearbejde at skulle sætte en ny administrator ind i IHB-arbejdet. ■

NY ANSVARS- HAVENDE REDAKTØR

Af Jesper Heldgaard

IHBnyt har fået ny ansvarshavende redaktør. Lars Bo Møller afløser Anne-Birgitte Albrechtsen. Det sker som en følge af den store omstrukturering, Udenrigsministeriet har været i gang med hen over foråret og sommeren. Den betyder, at IHB er rykket fra det tidligere kontor for humanitær bistand og NGO-samarbejde, hvor Anne-Birgitte Albrechtsen var kontorchef, og nu hører under Sikkerhedspolitisk Kontor i Center for Global Sikkerhed med Lars Bo Møller som kontorchef.

Lars Bo Møller er 41 år og cand.scient. pol fra Aarhus Universitet, suppleret med en M.Sc. fra London School of Economics. Han har undervist i flere år, både på et

universitet i Litauen, inden han første gang kom til Udenrigsministeriet, og som ekstern lektor ved Københavns Universitet. I Udenrigsministeriet har han bl.a. været i Europapolitisk kontor, i det daværende kontor for Det sydlige Afrika og ved den danske EU-repræsentation i Bruxelles. Siden var han omkring Økonomistyrelsen i Finansministeriet, inden han i marts 2009 kom tilbage til UM som projektleder i forbindelse med omstruktureringen. Han har således været medarkitekt på den nye struktur, han nu selv skal være med til at føre ud i livet.

Ændringen betyder i øvrigt også, at IHB er at finde et nyt sted på Udenrigsministeriets hjemmeside. Klik først på "udenrigspolitik", så på "fred, sikkerhed og international retsorden", på "internationale operationer", og "ihb" dukker op som valgmulighed.

Husk at bogmærke siden, så det bliver nemmere de næste gange, du skal finde den. ■

IHBnyt, nr. 3, september 2009

Udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Tlf.: 33 92 00 00
Fax: 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
Internet: www.um.dk

Abonnement og udsendelse

Schultz Distribution
Tlf: +45 43 22 73 00
Schultz@schultz-grafisk.dk
www.danida-publikationer.dk

Redaktion

Jesper Heldgaard
heldgard@post7.tele.dk
Lars Bo Møller (ansv.)
Layout: KP2 as
Tryk: Scanprint as

ISBN: 978-87-7087-104-4
978-87-7087-105-1 (web)

Artikler i IHBnyt er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med Udenrigsministeriets synspunkter

Meddelelser

IHB-reception

I år er det 15 år siden, at Folketinget vedtog at oprette IHB, og det er et år siden, at NIRAS overtog administrationen af IHB. Det vil Udenrigsministeriet og NIRAS gerne markere med en reception i november. Tid og sted vil blive meddelt senere.

Udsendelser

Der er fortsat seks IHB'ere ved Temporary International Presence in the City of **Hebron** (TIPH). En af dem vender hjem i slutningen af oktober, men en afløser er udpeget efter en interviewrunde og afventer sikkerheds-

godkendelse. To nye IHB'ere sluttede sig fra 1. september til den ene IHB'er, der er udsendt til EU's politimission i **Afghanistan**. Til EULEX i **Kosovo** er udsendt 17 IHB'ere. 12 af dem afslutter deres kontrakter medio oktober. Og så er der fortsat udsendt én IHB'er til henholdsvis EU-missionen i **Georgien**, til **Sudan**, til **Irak** og til **Ethiopien**.

Valgobservationer

OSCE valgmissioner
Moldova: Fem korttidsobservatører til parlaments- og præsidentvalget den 29. juli.

EU valgmissioner

Afghanistan: Én langtidsobservatør til parlaments- og præsidentvalget den 20. august.

Kurser og møder

NIRAS deltager i et møde i Berlin for European Group on Training og en workshop for samme gruppe i London – begge dele i september.

IHB-grundkursus finder sted den 4.-6. september, og IHB-sikkerhedskursus den 24.-27. september.